

מבט לאיראן

22 בספטמבר – 6 באוקטובר, 2019

עורך: ד"ר רז צימט

במוקד אירועי השבוע

◀ האתר הרשמי של מנהיג איראן פרסם לאחרונה באופן חריג **תמונות המתעדות מפגש משותף בין מנהיג איראן, עלי ח'אמנהאי, מזכ"ל חזבאללה, חסן נצראללה, ומפקד כוח קדס של משמרות המהפכה, קאסם סלימאני. לא ברור מתי נערך המפגש. התמונות התפרסמו במקביל לפרסום ריאיון מקיף עם חסן נצראללה באתר המנהיג העליון, בו פירט נצראללה על התפתחות הקשרים בין איראן לחזבאללה מאז שנות השמונים, ולשידור ריאיון נדיר עם קאסם סלימאני בטלוויזיה האיראנית, שעסק במלחמת לבנון. ייתכן כי פרסומים אלה, במקביל לאיומים נגד ישראל, שהשמיעו לאחרונה מפקדים איראנים בכירים במשמרות המהפכה, נועדו להעביר מסר מרתיע לישראל מפני המשך פעילותה נגד יעדים הקשורים לאיראן ולשלוחיה בסוריה, בלבנון ובמערב עיראק.**

◀ התקשורת האיראנית **דיווחה בהרחבה על פתיחת מעבר הגבול אלבוכמאל-אלקאא'ם בין סוריה לעיראק** והדגישה את חשיבותו האסטרטגית לחיזוק הקשרים בין סוריה, עיראק ואיראן ולהקלת תנועת המיליציות השיעיות העיראקיות בסמוך לגבול. **מעבר הגבול אלבוכמאל נתפס על-ידי איראן כבעל חשיבות אסטרטגית, שכן הוא מהווה אזור חיוני בציר האספקה היבשתי, שאיראן חותרת לבסס משטחה אל הים התיכון.**

◀ אירג' מסג'די, שגריר איראן בבגדאד, **איים כי איראן תפגע בכוחות אמריקאים המוצבים בעיראק במקרה של תקיפה צבאית אמריקאית נגדה.** בעקבות דבריו, הזדרז דובר משרד ההגנה העיראקי להדגיש, כי עיראק לא תסכים להפוך לשדה קרב בין מדינות אחרות. בתוך כך מעוררת החלטת ראש ממשלת עיראק להעביר מתפקידו מפקד בכיר בצבא עיראק ביקורת ציבורית ופוליטית פנימית בטענה, כי ההחלטה התקבלה בלחץ איראני במטרה להרחיב את השפעתן של המיליציות השיעיות הפרו-איראניות בכוחות המזוינים העיראקים.

◀ במישור הכלכלי ממשיכה איראן בביסוס השפעתה הכלכלית בסוריה ובעיראק: שר הנפט הסורי ביקר בסוף ספטמבר באיראן ודן עם בכירים כלכליים איראנים בהרחבת שיתוף הפעולה בין שתי המדינות בתחומי האנרגיה, התעשייה והמסחר. במקביל הודיע בכיר כלכלי איראני, כי בנק פארסיאן האיראני, הנתון תחת סנקציות אמריקאיות בשל קשריו עם משמרות המהפכה, קיבל אישור מהבנק המרכזי העיראקי לפתוח שבעה סניפים בעיראק.

◀ מחמד באקרי, ראש המטה הכללי של הכוחות המזוינים האיראנים, אישר, כי איראן מספקת ייעוץ למורדים החות'ים בתימן. הוא הכחיש, עם זאת, כי איראן מעבירה טילים לתימן.

המעורבות האיראנית בסוריה

◀ עלי ע'אנם (Ali Ghanem), שר הנפט הסורי, ביקר בסוף ספטמבר 2019 באיראן. במהלך הביקור נפגש השר עם בכירים כלכליים איראנים, השתתף בכינוס הוועדה הכלכלית המשותפת לאיראן ולסוריה וביקר בשדה הגז דרום פארס. בפגישה עם רזא רחמאני (Reza Rahmani), שר המסחר והתעשייה האיראני, אמר ע'אנם, כי לקשרי הידידות העמוקים בין איראן לסוריה יש חשיבות רבה ואסטרטגית וקרא להרחבת הקשרים הכלכליים בין המדינות. הוא ציין, כי בתהליך שיקומה הכלכלי תיתן סוריה עדיפות להשתתפות מדינות, שעמדו לצידה במערכה נגד הטרור, ובראשן גם איראן. ע'אנם קידם בברכה את הצעת שר המסחר והתעשייה האיראני להקים גוש כלכלי משותף בין איראן, עיראק, סוריה ולבנון. הוא עדכן, כי סוריה מקיימת בימים אלה שיתוף פעולה עם ארגון הגיאולוגיה האיראני לצורך בחינת אפשרות להסתייע בטכנולוגיות ובציוד איראנים לפיתוח המכרות בסוריה.

שר הנפט הסורי בטהראן (אירן"א, 24 בספטמבר 2019)

◀ שר המסחר והתעשייה האיראני הדגיש, אף הוא, בפגישה, את הצורך בחיזוק הקשרים בין שתי המדינות בתחומי התעשייה, המסחר והמכרות. הוא קרא להקמת ועדת מומחים משותפת בתחומים אלה, שתבחן את הדרכים להגביר את שיתוף הפעולה בין המגזרים הפרטי והממשלתי בשתי המדינות. הוא ציין, כי בשנה האחרונה גדל היקף המסחר בין איראן וסוריה ב-35 אחוזים (איסנ"א, 24 בספטמבר 2019).

◀ אמיר חאתמי (Amir Hatami), שר ההגנה האיראני, שוחח ב-26 בספטמבר 2019 בטלפון עם עמיתו הסורי, עלי עבדאללה איוב (Ali Abdullah Ayyoub), ודן עמו בהרחבת שיתוף הפעולה הביטחוני בין המדינות. חאתמי הדגיש בפני איוב את נכונות איראן לשותף פעולה עם סוריה בתהליך שיקומה. השניים סיכמו על המשך ההתייעצויות ושיתוף הפעולה במישור הביטחוני והאזרחי והדגישו את חשיבות כינוס הוועדה המשותפת לשיתוף פעולה ביטחוני בין שתי המדינות. שר ההגנה האיראני בירך את עמיתו הסורי על הפלת כלי הטיס

הבלתי מאוישים הישראליים, שבוצעה לטענת סוריה בשטחה, וציין כי הדבר מצביע על שיפור יכולות ההגנה הסוריות (איסנ"א, 26 בספטמבר 2019).

◀ שר החוץ הסורי, וליד אלמעלם, הדגיש בריאיון לערוץ הטלוויזיה רוסיא אליום (30 בספטמבר 2019), את תמיכת איראן בסוריה מאז פרוץ מלחמת האזרחים. אלמעלם אמר, כי ברור לחלוטין, שנכוחות איראן בסוריה מתקיימת בהסכמת ממשלת סוריה. הוא ציין, כי איראן ניצבה בראש המדינות, שעמדו לצד סוריה במאבק נגד הטרור מתחילת מלחמת האזרחים במדינה, והרחיבה את קשריה הכלכליים עימה, במיוחד בתחום האנרגיה. לפיכך, סוריה מודה לה על כך ומחויבת אליה. הוא הוסיף, עם זאת, כי מעולם לא עלתה על הפרק האפשרות להקמת בסיסי קבע איראנים בסוריה וכי איראן לא ביקשה זאת מסוריה.

◀ האתר הרשמי של מנהיג איראן פרסם ב-25 בספטמבר 2019 תמונה בה נראה מנהיג איראן, עלי ח'אמנהאי, לצד מפקד כוח קדס של משמרות המהפכה, קאסם סלימאני, ומזכ"ל חזבאללה, חסן נצראללה. לא ברור היכן או מתי צולמה התמונה ואף אם מדובר בתמונה אותנטית או ערוכה. אמצעי תקשורת איראנים טענו כי מדובר בתמונה עדכנית. ב-1 באוקטובר 2019 פרסם אתר מנהיג איראן תמונה נוספת של ח'אמנהאי לצד מזכ"ל חזבאללה. התמונות התפרסמו במקביל לפרסום ריאיון מקיף עם חסן נצראללה באתר המנהיג האיראני, בו פירט מזכ"ל חזבאללה על התפתחות הקשרים בין איראן לחזבאללה ובינו למנהיג איראן החל משנות השמונים. כמו כן שידרה הטלוויזיה האיראנית (1 באוקטובר 2019) ריאיון נדיר עם קאסם סלימאני, שעסק במלחמת לבנון השנייה.

מנהיג איראן, מפקד כוח קדס של משמרות המהפכה ומזכ"ל חזבאללה (אתר מנהיג איראן, 25 בספטמבר 2019).

מנהיג איראן ומזכ"ל חזבאללה (אתר מנהיג איראן, 1 באוקטובר 2019).

המעורבות האיראנית בעיראק ובתימן

◀ אירג' מסג'די (Iraj Masjedi), שגריר איראן בעיראק, איים, כי איראן תגיב בעוצמה במקרה של תקיפה צבאית אמריקאית נגדה ותפגע בכוחות אמריקאים בעיראק ובכל מקום אחר. בריאיון לתחנת טלוויזיה עיראקית הדגיש מסג'די, כי איראן אינה מעוניינת במלחמה, אך תגן על עצמה בכל דרך אפשרית אם תותקף (פארס, 27 בספטמבר 2019). בעקבות דברי השגריר, הצהיר דובר משרד ההגנה העיראקי, תחסיין אלח'פאג'י (Tahseen al-Khafaji), כי עיראק לא תסכים להפוך לשדה קרב בין מדינות אחרות. הוא הדגיש, כי בגדאד לא תאפשר לארה"ב לתקוף את איראן משטחה וכן לא תאפשר לאיים על אינטרסים אמריקאים בשטחה (אלערביה, 28 בספטמבר 2019).

◀ מעבר הגבול אלבוכמאל-אלקאא'ם בין סוריה לעיראק נפתח מחדש ב-30 בספטמבר 2019 לתנועת סחורות ובני אדם, לאחר שהיה סגור מאז 2012 בעקבות מלחמת האזרחים בסוריה והשתלטות דאעש על האזור. במאמר פרשנות, שהתפרסם באתר סוכנות הידיעות מהר (Mehr, 1 באוקטובר 2019), נכתב, כי לפתיחת מעבר הגבול יש חשיבות אסטרטגית בחיזוק הקואליציה בין סוריה, עיראק ואיראן ובהחלשת מאמצי ארה"ב להחליש את הקשרים בין שלוש המדינות. פתיחת המעבר גם תקל על כניסת המיליציות השיעיות העיראקיות לשטח סוריה במקרה הצורך. לטענת כותב המאמר, פתיחת המעבר תאפשר יצירת קשר בין "כוחות היבשה של ציר ההתנגדות", תסיר את המגבלות על התנועות היומיומיות בין עיראק, סוריה ואיראן, כפי שהיה עד להופעת דאעש, ותחזק את קשרי המסחר בין שלוש המדינות. המאמר הדגיש את החששות הנשמעים בארה"ב ובישראל מפני פתיחת מעבר הגבול חרף מאמצייהן לשבש את שיקומו ופתיחתו, כולל באמצעות תקיפות אוויריות. "אין ספק שחשיבותו הגיאוגרפית, הפוליטית והכלכלית האסטרטגית של אלבוכמאל-קאא'ם תגביר את עוצמת ההתנגדות באזור, ובמיוחד בגבולות סוריה ועיראק", סיכם המאמר.

◀ מעבר הגבול אלבוכמאל נתפס על-ידי איראן כבעל חשיבות אסטרטגית, שכן הוא מהווה אזור חיוני בציר האספקה היבשתי, שאיראן חותרת לבסס משטחה אל הים התיכון.

פתיחת מעבר הגבול בין סוריה לעיראק (אלעאלם, 30 בספטמבר 2019).

◀ חסין ג'אברי אנצארי (Hossein Jaber Ansari), סגן שר החוץ האיראני, ביקר בסוף ספטמבר 2019 בעיראק כדי לתאם את טקסי הארבעין, העלייה לרגל למקומות הקדושים לשיעים בעיראק, המתקיימים ארבעים יום לאחר יום העאשורא'. במהלך ביקורו בבגדאד נפגש סגן השר עם סיד עמאר חכים, ראש הסיעה השיעית העיראקית החוכמה הלאומית. השניים דנו בהתפתחויות באזור ובקשרים בין שתי המדינות. בפגישה הדגיש חכים את הצורך בקידום דיאלוג לפתרון חילוקי הדעות באזור והדגיש את תפקידה של עיראק בקירוב בין עמדות הצדדים השונים באזור (אירנ"א, 28 בספטמבר 2019). כמו כן נפגש אנצארי עם ראש ממשלת עיראק לשעבר, נורי אלמאלכי, והדגיש בפניו, כי איראן אינה רוצה שעיראק תהפוך זירה למאבק בין איראן למדינות אחרות (אירנ"א, 29 בספטמבר 2019).

פגישת סגן שר החוץ האיראני עם עמאר חכים (אירנ"א, 28 בספטמבר 2019).

◀ כורוש פרויזיאן (Kourosh Parvizian), יו"ר התאחדות הבנקים ומוסדות האשראי הפרטיים באיראן, אמר בכנס שעסק ביצוא איראני לעיראק, כי בנק פארסיאן (Parsian) האיראני קיבל לאחרונה אישור מהבנק המרכזי העיראקי לפתוח שבעה סניפים בעיראק. שני סניפים כבר הוקמו בהשקעה של מאה מיליון דולרים. פרויזיאן ציין, כי הבנקים הפרטיים באיראן מוכנים להבטיח את הצרכים הפיננסיים של יצואני שירותים

הנדסיים לעיראק (תסנים, 28 בספטמבר 2019). יצוין כי בנק פארסיאן נתון תחת סנקציות אמריקאיות בשל קשריו למשמרות המהפכה.

◀ החלטת ראש ממשלת עיראק, עאדל עבד אל-מהדי, להעביר מתפקידו מפקד בכיר בצבא עיראק מעוררת בימים האחרונים ביקורת גוברת בעיראק וטענות לפיהן ההחלטה קשורה למאמצי איראן להרחיב את השפעת המיליציות השיעיות העיראקיות הנתמכות על-ידיה בכוחות המזוינים העיראקים. בסוף ספטמבר 2019 דווח בעיראק על החלטת ראש ממשלת עיראק להעביר מתפקידו את עבד אלוהאב אלסעאדי (Abdul-Wahab al-Saadi), ששימש כמפקד היחידה ללוחמה בטרור בכוחות המזוינים העיראקים. אלסעאדי נחשב בעיני רבים בעיראק כגיבור לאומי בזכות התפקיד המרכזי שמילא במערכה נגד דאעש, ובכלל זה שחרור העיר מוצול מכיבוש דאעש בשנת 2017.

◀ לטענת פרשנים בעיראק, החלטת ראש ממשלת עיראק להעביר את אלסעאדי מתפקידו התקבלה בלחץ איראן והמיליציות השיעיות העיראקיות המקורבות לה בשל התנגדותו להשפעה האיראנית בארצו וקשריו הטובים עם ארה"ב. העיתון הערבי היוצא לאור בלונדון, אלערבי אלג'דיד, דיווח (29 בספטמבר 2019), כי מספר חילופי גברי בצמרת הכוחות המזוינים העיראקים, שביצע לאחרונה ראש ממשלת עיראק, ובהם גם הדחת אלסעאדי, עוררו ביקורת פוליטית וציבורית בעיראק. לדעת פרשנים עיראקים, שינויים אלה קשורים להסלמה הגוברת בין איראן לארה"ב ונעשו במטרה להרחיק מפקדים המתנגדים להשפעה האיראנית בעיראק ומקיימים שיתוף פעולה עם ארה"ב. העיתון ציטט מפקד עיראקי בכיר, שאמר, כי החלטות עבד אלמהדי התקבלו בלחץ איראן והמיליציות השיעיות. לטענת הפרשן הפוליטי נהאד אלעבדאללה, שהתראיין לעיתון, החלטות ראש ממשלת עיראק מחלישות את הכוחות המזוינים ומחזקים את השפעת איראן במערכת הצבאית העיראקית.

◀ ראש המטה הכללי של הכוחות המזוינים האיראנים, מחמד באקרי (Mohammad Bagheri), אישר, כי איראן מספקת ייעוץ למורדים החות'ים בתימן. בריאיון לטלוויזיה הסינית אמר באקרי, כי איראן סיפקה, באמצעות משמרות המהפכה והצבא הסדיר, ייעוץ, ציוד ואמצעי לחימה לסוריה ולעיראק. בהתייחסו לתימן, הכחיש באקרי, כי איראן העבירה טילים לידי המורדים החות'ים וטען, כי אין כל אפשרות להעביר טילים לתימן הנתונה במצור בשעה שלא ניתן לשלוח אליה אפילו תרופות. הוא אישר, עם זאת, כי איראן סייעה בייעוץ לכוחות הלוחמים בתימן וכי האחריות לכך נמסרה לידי משמרות המהפכה (תסנים, 1 באוקטובר 2019).

ראש המטה הכללי של הכוחות המזוינים האיראנים, מחמד באקרי (תסנים, 1 באוקטובר 2019).

המעורבות האיראנית בזירה הפלסטינית

◀ חסין סלאמי (Hossein Salami), מפקד משמרות המהפכה, הכריז בכנס מפקדי הארגון, כי בשלב הראשון של המהפכה האסלאמית נערכה איראן להשמדת "הישות הציונית המזויפת" ובשלב השני של המהפכה יש למחוק את ישראל מעל מפת העולם וכי אין מדובר עוד רק בחלום אלא ביעד בר-השגה (תסנים, 30 בספטמבר 2019). ימים ספורים לאחר מכן הצהיר סלאמי במפגש מפקדי משמרות המהפכה עם מנהיג איראן ח'אמנהאי, כי יכולת ההרתעה של משמרות המהפכה הביאה לכך, שכל טעות שיעשה "המשטר הציוני" מול איראן תהיה הטעות האחרונה שלו, משום שבמקרה של מלחמה חדשה, יימחק משטר זה מעל מפת העולם (אירנ"א, 2 באוקטובר 2019).

◀ חבר הלשכה המדינית של חמאס, ח'ליל אלחיה (Khalil al-Hayya), אמר במסיבת עיתונאים בעזה, כי איראן וחזבאללה הן התומכות העיקריות של "ההתנגדות" בפלסטין וכי חמאס גאה בקשרים עמן. הוא ציין, כי תמיכת איראן בחמאס יצרה את יכולת ההרתעה של הארגון, שבלעדיה, אין ספק שישראל הייתה מחסלת את מנהיגי חמאס בזה אחר זה (אירנ"א, 1 באוקטובר 2019).

בכיר חמאס ח'ליל אלחיה (אירנ"א, 1 באוקטובר 2019).